

©Region Skåne "EU påverkar Skåne – Skåne påverkar EU...", hösten 2009

Efter Malmö/Alnarp-konferensen, oktober 2009: Kan Europarådets landsbygdsguide hjälpa till att genomföra Landskapskonventionen i Skåne?

I anslutning till Konferensen presenterades den svenska versionen av Europarådets Landsbygdsguide, *Observationsguide för landsbygdens arv i Europa – CEMAT*¹. Men kan verkligen denna Guide från 2003 även om den nu finns på svenska bidra idag till Landskapskonventionens genomförande i Sverige 2009? Denna höst har Nordeuropa ju också fått en ny Östersjöstrategi

antagen av ministerrådet och EU ett nytt Lissabonfördrag, något som kan skymma bilden – där nyheter alltid kommer först. Tunga instanser har antytt att Guiden har passerat sitt "bäst-före-datum" för Sverige...

I egenskap av Guidens svenska översättare finns det ingen tvekan. Guiden utgör en kvalitativ, oberoende europeisk *förebild* inom landskapsområdet. Den ger oss den inspiration vi behöver och ofta vill ha från övriga Europa. Den kan bli ett *verktyg* som synliggör landsbygdens möjligheter och värden – även i Sverige. Den är ett fint exempel på hur man kan kombinera demokratisk öppenhet med effektivitet, vilket ju är ett av argumenten för Östersjöstrategin. *"Nobody owns the landscape!"* Men många intressen som finns i landskapet kan riskera att förbli osynliga för flertalet medborgare - utan bistånd av det slags demokratiska ögonöppnare Europarådet försett oss med – i form av denna Guide. Låt mig peka bara på några aspekter, som Guiden lyfter fram i hittillsvarande versioner. Säg inte att den saknar framtid hos oss kring Östersjön...

Det första landet att ta fram en egen nationell version av Guiden i det som nu är "Makroregionen" Östersjön, var **Polen**. Det skedde redan 2001 inom ramen för EU-samarbetet "Agrolinia 2000". Polackerna utgick från det franska initiativet, "Opération patrimoine rural", 2000, och en fransk nationell guide. Dessa har, tack vare hög kvalitet, sedan inspirerat CEMAT/Europarådets arbete med en separat fransk-engelsk version, 2003. De polska och franska versionerna liknar varandra. Men den polska Guiden innefattar även ett intressant historiskt perspektiv på landets Regioner och deras utveckling, något som möjligen kan ha framtiden för sig även i "Makroregionen".

Dock har länder, där man låtit översätta Guiden förstås inte alltid full förståelse för dess kapacitet. Men genom en egen version har man ändå öppnat upp för debatt och utbyte! Det visar Europaråds-medlemmen **Ryssland**. År 2005 gjordes vid *Russian Research Institute for Cultural and Natural Heritage* i Moskva en rysk bearbetning av CEMAT-guiden från engelska. Översättaren betonar att Guiden är väl lämpad även för Ryssland *"because it continues the strong tradition of collective implementation of different tasks; at the same time, project ownership and orientation towards the people as the final beneficiaries is a completely new viewpoint and is not thoroughly understood"*

and adequately put into practice.” Kanske något som landsbygdsutvecklare kan känna igen även på denna sida Östersjön?

Det är ur kvalitetssynpunkt en styrka för Sverige liksom för vår nya ”Makroregion” att det vad Guidens övriga versioner beträffar finns en tydlig representation från Medelhavsområdet och dess erfarenheter. Landskapskonventionen har sin upprinnelse i bl a Regionerna Andalusien, som utsågs till ”testregioner” redan innan konventionen hade trätt i kraft.

Och Medelhavet fortsätter som bekant att inspirera. I **Rumänien** finns Guiden i en nationell version från så sent som 2007. Detta religiöst diversifierade och geografiskt och historiskt utsatta land i Europa har alltså inte tvekat att i eget intresse ta intryck från större och näraliggande länder som Frankrike, Spanien,

Italien: *”Vi ville inte uppfinna hjulet på nytt.”*

Från Italien kan svenska medborgare, som länge kunnat gotta sig åt TV-program som **Solens mat**, hämta konkret mat- och landskapsinspiration från Guiden. Den aktuella italienska Guiden synliggör närmast kopplingarna mellan arkitektur – infrastruktur – geografi – kulturarv högst ”inkluderande”.

Enligt bokens översättare, en universitetsprofessor från Milano, har man velat gå ett steg längre än att bara översätta boken; man ville ha med ett experiment: *”Experimenten innebar för det första att vi valde en viss geografisk vy. Valet hamnade på en grupp kommuner (...) som låg i närheten av (...) flygplatsen i Malpensa.”* Denna flygplats *”har haft stor betydelse för utvecklingen av den lokala ekonomin: den har skapat arbetstillfällen och höjt invånarantalet.”* I det här fallet betonades att turismen *”här kunnat bidra till att ändra” (...)* *”ett utsatt läge som hade att göra med buller och luftföroreningar till ett trumfkort.”* Detta originella bidrag bör absolut läsas för sin egen skull; jag nöjer mig med att konstatera att den italienska experimentlustan - utifrån Guidens definition av landsbygdsarvet - bl a leder innebär en klar rekommendation om att vidga gruppen akademiska experter...

I **Irland** har en metod tagits fram utgående från Guiden och från den gröna öns tradition *"as storytellers of landscape"*. Även denna irländska *"landscape circle"* har en demokratisk ambition genom att vända sig till var och en som *"wish to understand and manage their landscape on a local level and more importantly to participate in the processes at local, regional and national and European level."* Det irländska projektets författare skriver att Guiden *"will be doubly successful where we have both a European version and a local or national version as it will operate on two different but equally important planes."*

Låter det tillräckligt modernt? Det anser tydligen **Region Skåne**. För i **Sverige** finns – sen oktober 2009 – Guiden efter en del om och men på svenska. Det finns alltså de som anser att de värden som här beskrivits är obestridliga "drivkrafter" för utveckling – eller bör vara det. Möjligen är det en viss kylig välfärdsrationalitet – dock inte delad av alla! - som gör den svenska resan onödigt lång i detta avseende. Det står i varje fall utom vart rimligt tvivel att i en nu sanktionerad Östersjöregion, så har Guiden blivit ett ännu mera aktuellt och viktigt verktyg för landskapskvalitet i vår del av Europa. Det svenska ordförandeskapet har lyckligt rott Lissabonfördraget i hamn. Samtidigt har *"en politik för det civila samhället"* och dess deltagande just introducerats av regeringen, liksom ett förslag om en ratificering av landskapskonventionen. Sverige påverkar EU – och EU påverkar Sverige. Och Region Skåne har valt att inleda ett projekt runt Guiden.

Eva Salevid

Svensk översättare av Observationsguide för landsbygdens arv i Europa -
CEMAT

Läs mer på [Landscape & Citizens](#) hemsida

ⁱ CEMAT är ett organ för Europas ministrar på samhällsbyggnadsområdet att samlas och diskutera inom Europarådet.